

Sygn. akt III KK 110/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)
SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek (sprawozdawca)
SSN Paweł Wiliński

w sprawie M. K.

oskarżonego z art. 157 § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 23 maja 2019 r.,

kasacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego

od wyroku Sądu Okręgowego w O.

z dnia 2 listopada 2017 r., sygn. akt VII Ka [...],

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w S.

z dnia 29 czerwca 2017 r., sygn. akt II K [...],

1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O. w postępowaniu odwoławczym;

2. zarządza zwrot na rzecz oskarżyciela prywatnego K. K. kwoty 450 zł (czterysta pięćdziesiąt złotych) uiszczonej opłaty kasacyjnej.

UZASADNIENIE

M. D. K. został oskarżony prywatnym aktem oskarżenia o to, że w dniu 3 lipca 2015 r. na terenie zakładu „[...] Ż. [...]” w R. pod nr [...], gm. D., spowodował u K. K. naruszenie czynności narządów ciała i rozstrój zdrowia na okres poniżej 7 dni w ten sposób, że chcąc wyrwać mu siłą z kieszeni koszuli cztery dowody rejestracyjne pojazdów uderzył go w twarz powodując upadek pokrzywdzonego na plecy i uderzenie tyłem głowy w podłoże, po czym usiadł okrakiem na brzuchu pokrzywdzonego i nadal przemocą wrywając mu z kieszeni dowody rejestracyjne szarpał go rękoma po głowie, rękach i tułowi, przez co spowodował u pokrzywdzonego stłuczenie głowy z guzem w okolicy potylicznej, zadrapania na obu dłoniach i na podudziach, a także bolesność tych części ciała oraz brzucha, tj. o czy z art. 157 § 2 kk

Wyrokiem z dnia 29 czerwca 2017 r. Sąd Rejonowy w S., sygn. akt II K [...], w ramach zarzucanego czynu ustalił, iż M. D. K. w dniu 3 lipca 2015 r. na terenie „[...] Ż. [...]” w R. pod nr [...], gm. D., naruszył nietykalność cielesną K. K. szarpiąc go za ręce i za ubranie w celu odebrania 4 dowodów rejestracyjnych pojazdów, co wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 217 § 1 k.k. i uznając społeczną szkodliwość tego czynu za znikomą w rozumieniu art. 1 § 2 k.k., na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k., umorzył postępowanie oraz zasądził na rzecz oskarżyciela prywatnego koszty procesu.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli oskarżyciel prywatny K. K. oraz obrońca oskarżonego.

Sąd Okręgowy w O., po rozpoznaniu obu apelacji, wyrokiem z dnia 2 listopada 2017 r., sygn. akt VII Ka [...], zmienił zaskarżony wyrok przyjmując, iż M. D. K. w ramach zarzucanego mu aktem oskarżenia czynu, w dniu 3 lipca 2015 r. w miejscowości R. gm. D. uderzając K. K. oraz szarpiąc go za odzież i powodując jego upadek spowodował stłuczenie głowy z bolesnością w okolicy potylicy, zadrapania obu dłoni i podudzi, powodujące rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, co wypełniało znamiona czynu z art. 157 § 2 k.k. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Powyższy wyrok został zaskarżony kasacją wniesioną przez pełnomocnika oskarżyciela prywatnego K. K. w zakresie, w jakim uznaje, że przypisany M. K. czyn wypełniający znamiona określone w art. 157 § 2 k.k. ma znikomą społeczną

szkodliwość. Pełnomocnik oskarżyciela prywatnego zaskarżonemu wyrokowi zarzucił: „mogące mieć istotny wpływ na treść orzeczenia rażące naruszenie art. 115 § 2 k.k., poprzez pominięcie przy ocenie czynu M. K. przypisanego mu wyrokiem Sądu Okręgowego w O. z dnia 2 listopada 2017 r., sygn. akt VII Ka [...], następujących kwantyfikatorów stopnia społecznej szkodliwości czynu: rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiar grożącej i wyrządzonej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, postać zamiaru oraz motywacja, a także bezzasadne uznanie w ślad za Sądem I Instancji, że dla oceny stopnia społecznej szkodliwości przedmiotowego czynu ma znaczenie jego „incydentalność”.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w O. w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja pełnomocnika oskarżyciela prywatnego jest zasadna. Sąd Okręgowy zmienił opis czynu przypisanego oskarżonemu, uznając, że oskarżony nie tylko szarpał pokrzywdzonego za ubranie, ale ponadto uderzył go, co spowodowało upadek pokrzywdzonego i stłuczenie jego głowy z bolesnością potylicy, zadrapania obu dłoni i podudzi. Wymienione obrażenia zostały przez Sąd uznane za powodujące rozstrój zdrowia pokrzywdzonego trwający nie dłużej niż 7 dni. Zmiana opisu przypisanego oskarżonemu czynu zabronionego spowodowała w rezultacie zmianę jego kwalifikacji prawnej. Sąd Odwoławczy przyjął, że czyn oskarżonego wypełniał znamiona stypizowane w art. 157 § 2 k.k., jednocześnie zaskarżony wyrok pozostawił w mocy w pozostałym zakresie, tj. w zakresie dokonanej przez Sąd Rejonowy oceny stopnia jego społecznej szkodliwości jako znikomej.

Uzasadnienie wyroku Sądu Odwoławczego odnoszące się do oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu przypisanego oskarżonemu w instancji odwoławczej ogranicza się do stwierdzenia, że Sąd ten w pełni podziela ocenę Sądu Rejonowego i całkowicie aprobuje jako trafną ocenę kwantyfikatorów karygodności czynu przeprowadzoną przez Sąd I instancji. Sąd Odwoławczy dodał jedynie, że „to oskarżyciel prywatny zabierając pracownikom dowody rejestracyjne, bez uzgodnienia z drugim udziałowcem spółki, postąpił niewłaściwie i takie właśnie

zachowanie determinowało późniejsze działania oskarżonego, co nie może pozostać obojętnym przy ocenie karygodności czynu.”

Z przytoczonego fragmentu uzasadnienia wyroku Sąd Okręgowy wynika, że Sąd ten nie przeprowadził własnej oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu oskarżonego, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności wymienionych w art. 115 § 2 k.k. Częściowo Sąd Odwoławczy odniósł się jedynie do kwestii motywacji sprawcy, co stanowi zaledwie jeden z kilku czynników wyznaczających społeczną szkodliwość czynu. Tymczasem ta ocena powinna być kompleksowa i odnosić się do czynu, który Sąd Odwoławczy przypisał oskarżonemu, zakwalifikowanego jako lekki uszczerbek na zdrowiu z art. 157 § 2 k.k., a nie ograniczać się do podzielenia oceny przeprowadzonej przez Sąd Rejonowy w odniesieniu do czynu inaczej opisanego i zakwalifikowanego przez ten Sąd jako naruszenie nietykalności cielesnej z art. 217 § 1 k.k. Trzeba zauważyć, że zgodnie z art. 115 § 2 k.k., przy dokonaniu oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu konieczne jest uwzględnienie m.in. rodzaju i charakteru naruszonego dobra prawnego. Tymczasem przedmiot ochrony przestępstwa z art. 217 § 1 k.k. jest inny niż ten, w który godził czyn przypisany oskarżonemu w wyroku Sądu Odwoławczego. Sąd I instancji przyjął, że czyn oskarżonego jedynie naruszał nietykalność cielesną pokrzywdzonego. Nie ma bowiem wątpliwości, że przedmiotem ochrony występkę z art. 217 k.k. jest nietykalność cielesna człowieka, która jednocześnie mieści się w szerokim katalogu dóbr osobistych i jest rozumiana jako wolność od fizycznych oddziaływań na ciało ludzkie oraz wolność od niepożądanych doznań (por. m.in.: I. Zgoliński, *Komentarz do art. 217 Kodeksu karnego*, red. V. Konarska-Wrzošek, Lex 2018). Tymczasem dobrem prawnym, w które godzi czyn przypisany oskarżonemu wyrokiem Sądu Odwoławczego, jest zdrowie człowieka. Przedmiot ochrony obu typów czynów zabronionych jest zatem odmienny, co powinno znaleźć odzwierciedlenie przy dokonywaniu oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu oskarżonego przypisanego w zaskarżonym wyroku Sądu Odwoławczego.

Sąd Okręgowy nie uwzględnił również tego, że przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu należy brać pod uwagę sposób i okoliczności jego popełnienia, a te zostały odmiennie opisane w wyroku tego Sądu niż w wyroku

Sądu I instancji. Także zatem w tym zakresie Sąd Odwoławczy nie mógł jedynie „podzielić” oceny dokonanej przez Sąd Rejonowy.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, „naruszenie art. 115 § 2 k.k., a więc naruszenie prawa materialnego może mieć miejsce wówczas, gdy sąd w swej ocenie pominie którykolwiek z wymienionych kwantyfikatorów lub weźmie pod uwagę okoliczność, która nie jest wymieniona w art. 115 § 2 k.k. i nada jej wagę, oceniając społeczną szkodliwość czynu” (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 5 stycznia 2017 r., IV KK 260/16; podobnie m.in.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2016 r., V KK 250/16; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2017 r., IV KK 451/16). Odstępując od przeprowadzenia oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu przypisanego oskarżonemu przez pryzmat wszystkich kwantyfikatorów wskazanych w art. 115 § 2 k.k., Sąd Okręgowy rażąco naruszył ten przepis, co niewątpliwie mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

Warto przy tym przypomnieć, że „ocena stopnia społecznej szkodliwości konkretnego zachowania powinna być oceną całościową, uwzględniającą okoliczności wymienione w art. 115 § 2 k.k., nie zaś sumą, czy pochodną ocen cząstkowych takiej czy innej "ujemności" tkwiącej w poszczególnych okolicznościach i dlatego też, jeżeli w art. 1 § 2 k.k. mówi się o znikomej społecznej szkodliwości czynu, to wymóg znikomości dotyczy społecznej szkodliwości ocenianej kompleksowo, nie zaś jej poszczególnych faktorów...” (por.. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2009 r., WA 1/09, OSNwSK 2009, poz. 343).

W postępowaniu ponownym Sąd Odwoławczy dokona całościowej oceny stopnia społecznej szkodliwości czynu zarzucanego oskarżonemu, zgodnej z okolicznościami, o których mowa w art. 115 § 2 k.k., oraz uwzględni przedstawione wyżej wskazania.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie 537 § 2 k.p.k. orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku, przy czym stosownie do treści art. 527 § 4 k.p.k. wobec uwzględnienia kasacji, zarządził zwrot oskarżycielowi prywatnemu wniesionej opłaty kasacyjnej w kwocie 450 zł.